

451581

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

67

ANUL VII

No. 20

16

MAI

1926

In acest număr: *Legea presei de Alexandru Hodoș; Cântece de primăvară, poezie de Iustin Ilieșu; Destrămarea partidului național de I. Sandu; Pe marginea vremii de N. Lupu Kostaky; Lașitățile... de Al. Lascarov-Moldoveanu; Roma și Moscova de G. M. Ivanov; In clipa din urmă de Septimiu Popa; Revoluția mondială? de J. Paleologu; Pictorul munților: Nagy István de I. Chinezu; Gazeta rimată: Semne electorale de Pantelimon Urnă; Insemnări: Alegerile; Setea de puterea tare; Alba Iulia cea adevărată; Treanța fleancă, mere acre; Pregătiții și nepregătiții; Adevăruri; Probleme planetare; etc.*

CLUJ

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ No. 15

Un exemplar 10 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Legea presei

Cititorii obișnuiți ai unor anumite gazete democratice, — democratice, fiindcă așa se numesc ele singure, — ar putea să creadă din nou, după știrile alarmante acolo, că mult cântata libertate a presei, atât de scumpă acelor cari știu ce să facă cu ea, e foarte serios amenințată. Guvernul actual, care pare să aibă în această privință alte păreri decât, de pildă, d. Kalman Blumenfeld dela *Adevărul*, și-a mărturisit destul de bine intențiile sale de a alcătui o lege a presei, care să precizeze mai bine raporturile, astăzi cam confuze, dintre gazetarul român și societatea în mijlocul căreia trăiește. O comisiune specială, din care fac parte și trei ziariști, a fost însărcinată să alcătuiască un proiect de lege, pe care, potrivit uzanțelor constituționale, parlamentul va avea să-l voteze, să-l modifice, s'au să-l respingă.

O parte a confrăților noștri dela București, se arată nespuse de îngrijorați în fața acestei perspective. Mai întâi, nu le place de loc felul cum a fost întocmită comisia cu pricina. Niciunul dintre cei trei ziariști, asupra carora s'a oprit preferința guvernului, n'a scris la gazetele Komandaturei mareșalului Mackensen pe vremea ocupației germane. Nici unul n'a trecut granița fără pașaport, cu călimara umanitarismului în fundul traistei cu merinde. Niciunul n'a cunoscut hărdăul dela Văcărești, și n'a trecut, pentru trădare de neam, prin fața Curților marțiale. Niciunul nu și-a înjurat țara. Niciunul n'a fost prins în flagrant delict de șantaj.

Cum vor putea, acești liniștiți slujitori ai scrisului, cari n'au suferit nicio condamnare și n'au nicio idee subversivă de apărare, cum vor putea, zic, să prețuiască libertatea presei? În chip fatal, ei vor căuta s'o strângă în cismele de tortură ale unui regim de responsabilitate, instituind — *horribile dictu!* — penalități efective pentru articolele cari vor jicni onoarea cetățeanului sau vor amenința siguranța țării.

Să adaugăm și noi, ca profesioniști ai condelului, protestul nostru față de aceste laudabile intenții? N'o vom face. Și iată de ce. În libertatea noastră de fiecare zi suferim, la tot pasul, tot felul de constrângeri. De când am părăsit scorburile copacilor, pe unde ne prăseam acum câteva zeci de mii de ani, și de când neam retras din locuințele lacustre, ca să ne așezăm pe uscat; de când nu mai rezolvăm cu măciuca neînțelegerile dintre noi, și de când vătămarea, de orice fel, adusă de aproapele a început să se pedepsească, suntem datori și suntem nevoiți să respectăm o ordine a lucrurilor, de care noi înși-ne uzăm când ne vine la socoteală. Existența de fiecare clipă a omului, între oameni, e tot una cu un lanț întreg de abdicări dela bunul nostru plac, în cinstea fiecăruia, și spre folosul tuturor. Până să se realizeze o altă societate, după planurile croite în capul înfierbântat al anarhiștilor, libertatea individuală absolută, libertatea fără frâu și fără sancțiune, e o născocire tot atât de morală, cași crima, cași furtul cași violul.

Fiecare dintre noi, și toți laolaltă, avem un bun al nostru, sau o zestre comună de apărut. Pe pungașul de buzunare, care plănuiește să ne șterpelească ceasornicul de aur, moștenire dela cine știe ce bunnic cumsecade; pe clevețitorul care se lapucă să ne defaima în gura pieței, atribuindu-ne nelegiuri pe care nu le-am săvârșit niciodată; pe spionul dușman, care se strecoară sub nume de împrumut, ca să fure secretul apărării naționale, legea oricărei țări îl pedepsește, dacă nu cu aceeaș pedeapsă, cel puțin cu aceeaș hotărâre de a înlătura pe toți tulburătorii bunei rândueli sociale.

Adică, numai gazeta să fie scutită de urmările greșelilor sale? Libertatea scrisului să fie mai scumpă decât libertatea individuală? Cum? Acelaș culpabil de rând să fie apărut de orice răspundere, numai pentru că-și popularizează delictul în câteva mii sau zeci de mii de exemplare? Să existe o lege care să pedepsească pe cel ce calomniază prin viu grai în fața a doi vecini, și să nu fie de luat nici o măsură împotriva aceluia care calomnizează prin scris înaintea lumii întregi? Să se găsească mijloace de a opri cu ajutorul poliției, acțiunea unui banal agent provocator, și să fim nevoiți a sta cu brațele încrucișate înaintea unei acțiuni metodice de ațătare la revoltă, numai pentru că a primit pecetea sacrosanctă a țibarului?

Nu orice cuvânt când e așternut pe hârtie se poate bucura de imunitate, după cum nu orice faptă e liberă de a se înfăptui.

Libertatea presei, ca și orice altă libertate cetățenească, nu are dreptul să se exercite altfel, decât sub scutul crotitor al unei răspunderi efective și al unei perfecte onestități. Ceea ce a compromis presa, acolo unde această nobilă îndeletnicire s'a prefăcut într'o negustorie fără scrupul, a fost tocmai ușurința cu care s'a abuzat, sub toate formele, de anonim și de impunitate. Câte acuzații grave nu se aduc, deatătea ori prin coloanele gazetelor dela noi, și câte vorbe grele nu se aruncă, întocmai ca niște bolovani rostogoliți de o mână necunoscută, asupra celor mai respectabili dintre concetățenii noștri!... Ai vrea, firește, să ceri socoteală îndrăznețului mincinos, dar pe cine să

tragi la răspundere? Unde se ascunde autorul ofensei? De cele mai multe ori, el se refugiază între pagini îngălbenite de cronici, cu câteva sute de ani în urmă. Il chiamă, dintr'odată, Neagoe Basarab, Vlad Tepeș sau Vasile Lupu.

E posibilă o răfuială în asemenea împrejurări? Posesorii acestor nume ilustre sunt demult pulbere și țărână. Cine s'a furișat în cripta lor, să le spurce cu strâmbătură polemică, piatra de pe mormânt? Nu se știe. Ai vrea să pornești procesul, să chemi în fața judecării pe vinovat, și ești nevoit să te mulțumești, de cele mai multe ori cu așa numitul girant responsabil, d. Dumitru Vasilescu ori d. Vasile Dumitrescu, un om foarte cumsecade, tată de familie și cu multe greutăți, care, pe lângă meseria sa de paginator sau șef mașinist, și-a luat-o și pe aceea de a intra la pușcărie pe câteva luni, în cazul când gazeta pe care o servește astfel — și la care nu scrie un rând, ar fi osândită de indulgența Curte cu jurați. Cât privește amenda, se înțelege că o plătește administrația, prin urmare tot publicul cetitor...

Acesta fiind regimul de responsabilitate a scrisului în România întregită, moștenită din România de ieri, e evident că cea mare parte din aceia, a căror cinste e terfelită sub ocrotitoarea pavază a anonimului, renunță de a mai cere dreptate, dându-și seama că un duel la bara justiției cu d. Dumitru Vasilescu sau d. Vasile Dumitrescu, pe lângă că n'are nicio latură atrăgătoare (cum n'ar avea, firește, nici întâlnirea în acelaș loc cu d-nul Albert Honigman) mai poate să ducă, pe deasupra, și la condamnarea unui șabășgoim nevinovat.

Cunoaștem, din tâlcul unui vechi ritual oriental, soarta țapului ispășitor.

Evident, acest obicei de a căptuși libertatea destrăbălată a presei cu un simulacru de răspundere, nu mai are pentru ce să dureze. Guvernul de astăzi, urmărind în aprobarea tuturor spiritelor luminate și cu dragoste de țară o politică de mână tare vrea să instituiască un regim de responsabilitate efectivă a presei. În calitatea noastră de gazetari cu actele în regulă, îl așteptăm fără emoții democratice și fără frică umanitaristă. Nu ne simțim, în exercițiul dreptului nostru de a da expresie vie gândului nostru românesc, nici stânjeniți, nici amenințați.

Nu se apropie nici o furtună. Va fi un vânt îmbucurător, care va scutura pleava dintre noi. Il așteptăm . . .

✱XANDRU HODOȘ

CÂNTECE DE PRIMĂVARĂ

*Iar sunt teii-aprinși de floare, zărilor sunt iar senine,
Roșii muguri ai iubirii înfloresc din nou în mine.*

*Vino ! Cerul e o feerie,
Vântul scutură mirese peste țarina pustie.*

*Luna cerne peste dealuri palide mărgăritare,
Vom slăvi învinși de jarmec a nădejzii sărbătoare.*

*Vino ! La altarul împăcării
Vom așterne câmpul urii cu ghirlănzile iertării.*

*Scântează licuricii peste vârjuriile ierbil,
Credincioși ca'n alte vremuri prin livezi ne-așteaptă cerbil.*

II.

*Așteaptă mă cu coifa plină în revărsat de albe zori
Când tremură 'necat de perle potirul fiecărei flori.*

*Am să-ți aduc un stol de fluturi și ramuri albe de măslin,
Uita voi clipele plecate de dragul clipelor ce vin.*

*Superbul cântec al luminii în templu-i sfânt ne va 'ngropa,
Și frământați de 'ntorare iubirea ne va săruta.*

*Pe
râul. Pe solzii lui de mărgărint
parte ca niște plute de argint*

*este deal,
de caval.*

*he zori:
ut cu flori.*

IUSTIN ILIEȘU

Destrămarea partidului național

Partidul național se destramă, Se destramă ca pânza fermecată din poveste la cea dintâi atingere. Se rup prietenii vechi, se sfarmă legături cari se credeau trainice, rândurile se răresc tot mai mult și lumea înfrigurată caută noi orientări în viața politică. Asistăm la un proces mare, care se petrece sub ochii noștri.

Partidul național s'a înfiripat în vremuri de grea cumpănă, când Românii ardeleni erau sub stăpânirea strelnă. În suferințe și umiliri a răsărit cel dintâi gând de libertate. La început sfios și timid, a crescut cu vremea alcătuind un crez național. Era frontul unic al unui neam apăsat, îndreptat contra asupritorilor de veacuri. Cea dintâi afirmare conștientă ca neam e dela sfârșitul veacului al XVIII-lea, când în petiția îndreptată către împăratul dela Viena (Supplex libellus Valahorum 1790—1792) se formulează dorințele Românilor ardeleni. Această formulare de drepturi venia după jertfele de sânge ale revoluției lui Horia. În fruntea mișcării naționale erau episcopii Gherasim Adamovici din Sibiu și Ioan Bob din Blaj. Idealul politic al Românilor ardeleni prinde tot mai mult a se contura și limpezi. Simion Bărnuțiu afirmă cu tărie în celebrul său discurs din 1848 dreptul nostru la viață pe aceste plaiuri străbune, iar în congresul dela Sib'iu din 1881 se închlagă programul partidului, care îmbrățișează pe toți Românii din cuprinsul Ungariei. Acest partid a ținut trează conștiința de neam, pregătind calea spre unire. Iar când a bătut ceasul cel mare, când imperiul austriac s'a prăbușit la suflarea vântului de libertate, partidul național, reprezeatantul legitim al Ardealului, a hotărât la Alba-Iulia într'un elan de însuflețire unirea nedespărțită cu patria mamă. Era încoronarea luptelor seculare pentru întregirea patriei.

Făurirea României întregite deschidea noi orizonturi. Viața politică scotea la suprafață noi probleme: închegarea unirii și așezarea noului stat pe temelii solide. Ardealul era chemat să-și dea contribuția în consolidarea statului, care s'a creat prin silințele întregului neam. Partidul național venia din depărtarea vremilor încunjurat de un înalt prestigiu, ce l'a câștigat în munca pentru trezirea conștiinții naționale

și în lupta îndărjtită contra asupritorilor. Se aștepta cu nerăbuare întrarea Ardelenilor în viața politică a României întregite. Vechiul regat aștepta dela Ardeleni regenerarea vieții politice și purificarea moravurilor. Dar dela început partidul național s'a arătat că nu este la înălțimea problemelor mari ce se ridicau, coeziunea și unitatea de vedere cari sunt temelul unui partid puternic, slăbiseră simțitor după actul de însuflețire dela Alba-Iulia. Neavând experiența conducerii, lipsit de o cunoaștere reală a nevoilor țării și obișnuit din trecut cu lupta de guerilă, a transplatat în viața politică a României metodele de luptă întrebuințate în parlamentul din Budapesta.

Sub regimul străin lupta avea o direcție unitară. Bărbații politici ardeleni aveau un singur obiectiv: asupritorii de veacuri ai neamului românesc. Toate atacurile lor se îndreptau contra acestor împalatori. Drumul era indicat de cea mai elementară logică. Dar acum împrejurările erau schimbate. Dușmanul secular a dispărut din arena vieții noastre politice, nenumărate probleme așteptau o soluționare grabnică. Se cerea înțelegerea deplină, tact și experiență. Partidul, care aducea din trecut un arsenal așa de sărac, nu era în stare să domineze evenimentele. De aici romantismul politicei ardeleni și frământările cari au sfârșit prin măcinarea acestui partid istoric.

În vremea când se puneau temelile statului, când fiecare provincie românească era chemată ca prin muncă creatoare să contribuie la consolidarea lui, Ardealul dela care se aștepta curățirea vieții noastre politice de viciile fanariote, era scos din luptă din vina conducătorilor, cari n'au înțeles chemarea vremilor și nu s'au putut adapta nevoilor reale ale României întregite.

O seamă de greșeli cari s'au făcut a grăbit și mai mult căderea. Fuzionarea cu resturile partidului conservator, pulverizat prin frământări lăutrice, și hotărârea de a nu participa la actul încoronării, sunt greșeli ce se răsbună,

Incoronarea celui dintâi rege al tuturor Românilor înseamnă triumful străduințelor noastre milenare. Când toți fiii neamului aveau datoria de a înconjura cu credință pe augustul Suveran, care trecând peste sentimentele de familie și legăturile de rasă, s'a identificat cu aspirațiile neamului nostru, partidul, care reprezintă țara în care sentimentul dinastic e adânc înrădăcinat, mânat de patimi mărunte a scăzut strălucirea acestui act istoric. Toate acestea au arătat în mod vădit, că rostul lui în actuala formațiune nu corespunde nevoilor de stat.

S'au scurs șapte ani dela unire și Ardealul n'a contribuit aproape cu nimic la consolidarea statului. În loc să colaboreze în muncă constructivă și creatoare, conducerea partidului național s'a închis într-o vinovată izolare, măcinându-și forțele în lupte sterile și fără rost.

Partidele cari nu țin pas cu vremea și nu se pot adapta noilor condiții de viață sunt menite peirii. S'a măcinat după marele război partidul conservator, care a adus reale servicii țării și numără bărbați politici de rangul întâi. S'a măcinat, pentru-că nu era în stare să îmbrățișeze problemele noi ce le scotea la suprafață viața politică dedupă război. „La vremi noi, oameni noi“ spunea Mihail Cogălniceanu.

salutând alegerea domnului Cuza. Și spusele lui s'au adevărit încă odată în vremile noastre de prefaceri. Procesul de destrămare al patidului național a început și nimeni nu-l mai poate opri.

Dar forțele inepuizabile ale Ardealului cer tumultuoase intrarea în ritmul vieții politice. Nici o putere nu poate țărături avântul lor năvalnic. Vechii conducători au scăpat steagul din mână, încrederea mulțimilor se clatină, rândurile luptătorilor încep să se rărească. Un steag nou de luptă se ridică în mijlocul mulțimilor, cari caută cu înfrigurare o nouă orientare. E generația mai tânără care pornește la luptă cu puteri înalte. În fruntea ei e bărbatul, care respiră aspirațiile unui neam întreg, poetul care-a cântat în versuri de foc durerile noastre. El desfășoară larg steagul de biruință. Tot Ardealul tresare la chemarea lui. Se trezesc energiile adormite și o noă oaste se'nfiripă. Vom fi în stare să înțelegem glasul vremii și să alergăm sub fluturarea steagului, unde bate inima Ardealului.

I. SANDU

Pe marginea vremei¹⁾

Opera artistică reprezintă în formele sale desăvârșite și un act de înfrățire socială. Artă este — ori cât s'ar îngreși și revolta misticii frumosului nepăsător și rece — vibrantă, omenească și tendențioasă. Tendenționismul ei umanitarist se manifestează cu atât mai puternic, cu cât realizările sale sunt mai strânse scopurilor și procedelor propagandistice. Operele de propagandă curentă conving în de obște atât de puțin tocmai pentru că sunt lipsite de ori și ce obiectivitate artistică. Opera de artă convinge tocmai prin reprezentarea cât mai curată și mai exactă a adevărului, același pentru toată lumea; ea suprimă barierele de tot felul, care mărginesc percepțiunea limpede a individului și dă astfel putință omului liberat să înțeleagă și să iubească de odată cu natura, pe care o vede pentru prima oară în toată splendoarea seninătății ei luminoase, pe semenul său: omul. Pătimașă sau ignară, conștient sau inconștient mincinoasă și degradantă opera de propagandă înmulțește dimpotrivă desacordurile dintre indivizi, adâncește neîncrederea lor reciprocă, distinge prin grotescul caricatural al realizărilor sale destrămate sentimentul firesc de solidaritate animalică a speciei omenești. Operă de vrajbă sau operă de dragoste omenească, opere scrise cu veninul corosiv al polemistului tescuit sau cu siropul dulceag al b'ândului tolstoian rezultatul este același dizolvantă reacțiune antisocială. Singură opera de artă, care pe deasupra tendințelor vremelnice, isbutește să realizeze, imaginea adevărului pur, exercită vecinica tendință a conservării speciilor, solidarizând, indivizii — învrăjbiți de antagonismele intereselor

¹⁾ „Sub flamura roșie”, roman de d. Dem. Teodorescu, București 1926.

materiale — în postulatele ideale ale eternului omenesc. Și astfel ori cât de paradoxal ar putea să pară, caracterul unei opere este cu atât mai tendențios, cu cât cuprinsul ei ideologic mai lipsit de tendințe.

Operele de propagandă sau de tendințe se împart în două categorii principale: în opere de propagandă propriu zise, adică în opere, în cari autorul conștient caută să diformeze adevărul pentru a influența negativ sau pozitiv într-o anumită direcție, și în opere de artă neisbutite, adică în opere, în cari autorul a vrut cu bună credință să descopere și să reprezinte adevărul, dar nu a isbutit, fie că îi lipseau talentul și intuițiunea necesară, fie mai ales că și-a situat subiectul în regiuni, pe cari cu toată inteligența, cinstea și sârguința sa nu le putea cunoaște și exploara, lipsit fiind de cele mai simple și mai obișnuite mijloace materiale de investigație. Valoarea artistică a ambelor categorii este inexistentă și atitudinea lor socială negativă. Efectele relei credințe ca și a ignoranței sunt de cele mai multe ori pentru individ ca și pentru societăți: asasinatul cu premeditarea sau asasinatul din greșală curmă la fel viața victimei și buna înțelegere a oamenilor este deopotrivă de stânjenită de toate feluritele fabricate ale operei de propagandă, cari îi reprezintă în atitudinile nefirești a unor fanteze respingătoare.

Abizurile de dușmănie intolerantă și stupidă, cari despart în țara noastră — mă gândesc la vechiul Regat — diferitele categorii sociale se datoresc în cea mai mare parte influenței nenorocite ale acestei opere de propagandă, neînțelegerilor din ce în ce mai violente provocate de activitatea sa de falsificare vroită sau inocentă, lipsei mai ales a unei generațiuni de artiste destul de numeroase, cari pe toate diferitele regiuni ale așezământului social să poată căuta, găsi și reprezenta adevărul ființei omenești. Una din categoriile noastre cele mai nepăstuite din acest punct de vedere a fost de sigur așa zisa: aristocrația.

Amestec rafinat de tradiționalism băștinaș, de hipercultură grecească și de civilizație occidentală, în care cavalerismul cel mai romantic se întâlnește alături — dacă nu chiar în aceeași persoană — cu lașitatea cea mai respingătoare, inteligența cea mai revoluționară cu stupiditatea cea mai mloapă, idealismul cel mai entusiast cu materialismul cel mai interesat și generozitatea cea mai nobilă cu sgarcenia cea mai avidă, amestec de utilitarism latin, de șiretenie bizantină, de nostalgie slavă și de birbăție dacică, aristocrația noastră se reduce în archiva producțiunii noastre artistice la acele câteva miserbarele figuri convenționale de domnițe mlădioase și blonde, prințese ușuratece și neghioabe, de boeri cu cinstite și lungi bărbi albe și de domnișori, aroganți, imbecili și depravați. Liliachii sau sumbre fantosele sunt deopotrivă de schimonosite, de mincinoase și de antipatice.

A cui este vina? A scriitorilor noștri burghezi în primul rând, cari au descris aristocrația fără să o cunoască, fără să-și fi dat osteneală să o cunoască, după prejudecăți și metraji emotive — în cel

mai bun caz după amintiri din bătrâni sau după câte un exemplar întâlnit din întâmplare și care de cele mai multe ori încetase să mai fie reprezentativ al clasei sale — din superba izolare a intelectualității lor apriroristice, și din dușmănoasă memorie a unei experiențe pur vizuale. Adevărata terra incognita aristocrația românească a apărut scriitorilor noștri ca un pustiu din basme — țărâmul celalt — pe care mintea și fantezia lor l'au populat alternativ cu Feți-Frumoși și Ilene-Cosinzene, balauri și smei, cai inaripați și pajure spăimântătoare, într'un cuvânt cu aparițiuni și viziuni apocaliptice, cari au inspirat frică, admirație festivă, scârbă dar în nici un caz simplă și banala simpatie omenească. Aristocratul a fost și este pentru artistul nostru o făptură a parte, misterioasă, mistică, de asupra sau de desubtul legilor obișnuite, o făptură de care s'a apropiat întotdeauna cu sfială sau cu aroganță, în curate haine de Duminecă sau fără guler și cu mânușile suflecate, gata de bătaie.

Vina este și a aristocrației noastre, care cu patimă exagerată a îmbrățișat formele exterioare ale civilizațiunilor apusene și a neglijat de dragul lor legăturile ei organice cu celelalte părți ale corpului social. Prin superioritatea ei culturală o victimă cu atât mai ușoară a virusului microbilor intelectuali aristocrația noastră a căzut în fumul racid. prada bonjurismului nenorocit, care a falsificat și schimonosit întreaga noastră structură politică și socială. Descendenții venerabililor purtători de ișlic și a jupănișelor evlavioase și gospodine, urmași boerilor cari până acuma câteva zeci de ani mai beau încă cafele și fumau ciubuce rezemate de spezele sofalelor joase, s'au descoperit de odată emulii nobililor cu tradiții feudale din occident. Și pentru că justificarea pretențiilor lor nu se putea găsi nici în obiceiurile, nici în așezămintele, nici în cronicile noastre, ei au trebuit să-și creeze un nou stat social prin pastșarea cât mai servilă a educațiunei și felului de viață a nobilimilor din Apus. Caftanul câștigat astfel prin procedeele Parisului, Berlinului sau Venei avea nevoie pentru a putea rezista întemperilor nerespectuoase a le cîmei noastre de vacuumul izolator a unui ritual sacrosant și a unui întreg complex de formalități proceduale — vorbirea cât mai curentă a limbii franceze spre pildă. În asemenea condițiuni cunoașterea și studierea aristocrației noastre opune de sigur scriitorului o greutate mai mult de învins, un efort suplimentar. Nu o imposibilitate însă întru cât din motive a căror expunere ar întrece marginile articolului de față — dar din care principalul este că, aristocrația noastră este și ea un produs eminentemente românesc și ca atare eminentemente flexibil, impresionabil și variabil — barierele de izolare se pot foarte ușor rări sau ocoli.

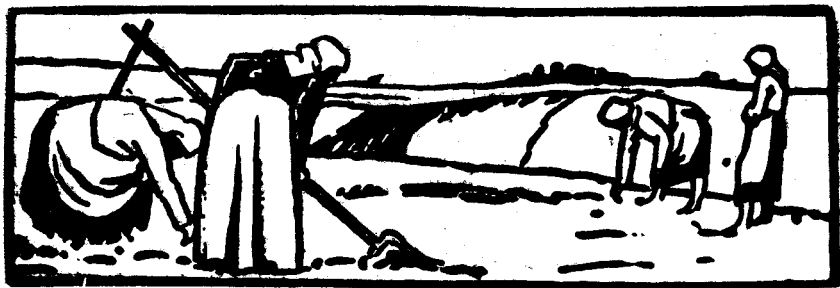
Efortul acesta suplimentar n'a fost făcut după mulți alți nieri de Dem. Teodorescu în noul său roman : Sub flamura roșie. Autorul ne prezintă credincios obiceiului, care a început să devină tradiție în literatura noastră beletristică, prinți și prințese, văduve de foști miniștri și domnișoare romanticoase, fasonate după calapoadele mondene a le regretatului Haramb. C. Lecca. Personajele lipsite de ori și ce profunzime psihologică trăesc într'un mediu artificial, vorbesc o

limbă schimonosită și literatorie, se frământă în atitudini nefirești și să prăbușesc sub povara unor nume ridicole.

Sărmanii noștri aristocrați de mucava prost poleită cu drojdii de șvarț și dăre de nicotină. Singura lor consolațiune, a doamnei Michailidis, soția celebrului om de stat Jean Grigori Michailidis cu proprietate somptuoasă la soseaua Kiseleff și a doamnei Angèle Muschlanu născută prințesa Basani și nepoata a lui Talleyrand este de sigur că din cea laltă parte a baricadei din lagărul proletariatului conștient și internațional, se profilează umbrele unei alte lumi de fantoșe hidoase, și că Firina, socialista, sau cucoana Ilinca consoarta legitimă a vașnicului revoluționar Naie Niță ar putea și dânsese, dacă ar avea telefon să clămeze prin aparatul lui Graham Bell la fel exploziele rutului lor tumultuos: Tu ești Puiule? Eu. Da. Sois sage au téléphone. Nu... nu! Mi-e dor... mult.. Știi tu! De ce fiind că mi-e dor... Măine a ta, numai a ta... Mult... mult, au revoir“.

N. LUPU KOSTAKI

Lașități...

Mi-aduc aminte limpede cum a fost... Mergeam prin Ardealul recâștigat de puțin timp. Încă nu dădusem cu ochii de dușman, și în fiecare clipă a existenței noastre, se arăta sau stătea dormitând în ceața minții, acelaș gând: „ce-o să fie când vom intra în foc?...“ Viața sufletească se strânsese în jurul acestui gând, dând trupului un rău permanent, o jale fără pricină, ca și cum ar fi mers moartea alături de noi, neîntrerupt... Poruncile erau aspre, cavalerești: „Să dați piept cu inamicul, uite-așa, descoperiți, în picioare, bărbăteștel!“

La popasuri de seară, ne adunam câțva timp la cislă, ofițerii... Ridica atunci glas puternic vreunul:

— „Acuma ni-e dat și nouă să arătăm cine suntem. Să murim dacă e vorba să murim, dar în picioare, larg, uite-așa...“

Mai încet, vreun alt camarad spunea:

— „Bine-bine, măi, nu zic, e frumos să mori pentru patrie și încă în picioare, dar...“

— „Nimic, dragă... nici un „dar“..., de veacuri așteptăm clipele acestea... Suntem o generație istorică... Să fim demni de ea...“

— „Nu zic nici eu, da, să fim demni, dar... te rog ascultă-mă, iată francezii de doi ani au învățat multe: ei ne spun că nu mai trebuie să ne prezentăm inamicului, descoperiți...“

— „Nu vreau să știu nimic... În picioare, drept, uite-așa, eroic...“

Și vorbirea se isprăvea totdeauna prin aceea că fiecare rămânea la felul lui de a înțelege eroismul...

Cel care predica eroismul în picioare, isprăvea totdeauna așa:

— „Eu dacă prind pe vreun soldat al meu că se pune jos la pământ, îl împușc pur și simplu, ca pe cel din urmă laș... Nici Dumnezeu nu mă pedepsește...“

... Și a venit și clipa focului... Cine oare mai era atunci stăpân pe sine?... Bătuți din nevăzută depărtare de tunuri năpraznice, sur-

prinsă din coaste, din față și de multeori din spate, făcură și bieții oameni ce putură...

Într-o după amiază senină, pe când cerul nu părea de loc că acopere o asemenea crâncenă involburare de război, tunurile ne trimeteau moartea prin sute și mil de mil de sfărâmături vrăjmașe... Goniți, zăpăciți, neștiind pe cine avem în față, oprindu-ne din când în când, să privim spre „inamic“ și să mai tragem și noi focuri rătăcite spre unde ni se părea că stă ascuns acest inamic, par'că văd într-o înserare tristă, acelaș tablou de groază...

Ofițerul care, dârz, spunea că trebuie să murim în picioare, înebunit de durerea înfrângerii, mergând spre nicăiri cu revolverul în mână, sbiera la niște soldați, tupilați la rădăcina unui fag, fulgerat de obuze :

— „Sus, lașilor, că vă împușc!...”

Soldații cu priviri căinoase, nu se mișcară...

Ofițerul întinse revolverul... Atât auzii :

— „Nu trageți domnule căpitan!...” dar căpitanul injurând, pe când împrejur cădea grindină de schije, trase!...

— „Sus, lașilor!... Așa se moare : în picioare...”

Soldatul lovit, icni greu, se rostogoli odată și rămase cu fața la cer, spre Domnul... Ceilați, îngroziiți, mai tare decât chiar de schije, se ridicară și, fără ca să știu ce fac, o luară la goană, ca nebunii... Căpitanul sbieră iar :

— „Stați, că vă omor!...” Soldații se opriră privind cu ochii căscați spre ofițerul scos din țâșnile minții... Se priviră o clipă cât un veac, îndușmăniți crunt... Mâna căpitanului căzu în jos... O trosnitură spăimoasă, fără nici un fel de asemuire cu ceva din viața cea de toate zilele a oamenilor, crăpă în miliarde de fărâme, acolo, între ofițer și soldați... O bombă rătăcită îi împăcase pe toți... O falcă dimpreună cu limba se agățase de o creangă scăpată teafără, o bocancă cuprinzând în ea și laba piciorului căzuse într'un șanț cu apă mocirloasă, de par'că ar fi fost un broscoi speriat, informe și băloase se întindeau pe jos niște mațe sparte din care curgeau excremente zemoase, unul din soldați cu pieptul desfăcut își purta mâna sgârclită printr'un bojoc plin de țărână, căpitanul strângea rece, revolverul nețrebnic acum, nemai având cu sine nici picioarele (oare unde se vor fi dus?...) și, paremi-se, nici capul, din care, de sigur pierise și ideile lui cavaleresti asupra războiului... Singur copacul de lângă ei, își mișca melancolic micul și neînsemnatul său frunzar, ca și cum i-ar fi prohodit pe cei sfâșiați de ghiulea... Și, oastea trebuind să plece de pe acele locuri, lăsară rămășițele ostașilor, acolo, întru îndestularea peste măsură de gustoasă a viermilor și-a corbilor...

Și vremea a trecut, și câte, Doamne!, s'au schimbat! Alte vremi, alte păreri... Trecusem iarna cea ticăloasă, luptând — în picioare sau tupilat, tot una — cu boala... Ne spălmântasem noi de moartea care venea văjăind și se spârgea în schije, dar aceea încă rămânea puțin

lucru pe lângă moartea boalelor, care lucra încet, în taină, surd, mișelește... Am tăiat însă din trup și ne-am mulțumit cu ce-am mai rămas...

... Și iar parcă văd... Plecarăm iar spre front... Eram acum *alții*... Ne duceam spre frontul din vechia noastră țară, să-l spargem și să ajungem din nou *acasă*...

La popasuri de seară ne adunam câțva timp la cislă, ofiterii... Serile de lunie erau o încântare la Nămolosa, în plină stepă... Parcă atunci trăiam, cu adevărat, cele dintâi nopți de vară din toată viața noastră... În trup nu mai aveam jale, ci un bine cald și mângăios, ca și cum am fi fost siguri de-o nespusă fericire, care venea...

Și unul din noi, vorbea:

— „Trebue să cruțăm viețile... E scumpă și viața celui din urmă bucătar... Avem nevoie de ele... Trebuie să le cruțăm...”

Iar dacă vreun tovarăș arăta vre-o împotrivire, ofițerul urma:

— „... Și trebue, pentru aceasta, să ne folosim de toate apărările pe care ni le pune pământul la îndemână: case, ruine, copaci, gropi... Iar dacă suntem în plină câmpie, atunci tot omul să se culce la pământ, făcut tot una cu el, să nu-l vază nici pasărea în sbor... Dacă nu face așa, e un ticălos, trădător al celorlalți... Da, un laș... un trădător, pe care, dacă nu ascultă, iată: îl împușc pe loc, fără teamă că are să mă pedepsească Dumnezeu...” și ofițerul își arată tocul dela șold, în care stătea arma pedepsitoare...

— „Nu trebue să ne *prezentăm* inamicului, descoperiți ca niște proști!” întări un camarad îndesat și vioi, care aștepta de mult să-și spună și el cuvântul...

Și iată că într-o după amiază caldă, pe neașteptate, pe când oștimea dormita pe sub copaci (căci numai noaptea umblau, ca sobolii) o alarmă aspră zguduî înconjurimea... Nemții, afară din obiceiul lor, băteau năpraznic... Peste tot locul săreau în aer loasbe de pământ cât malurile... Sus, două aeroplane cu cruce neagră, observau... Toată lumea grăbi spre gropi... Ofițerii strigau:

— „Jos, jos... Toți la pământ!”

Un soldat — se vede puțin cam cu chef — venea pe șosea, cu casca pusă ușor pe o parte... Privea din când în când în sus, — și surâzând, înjura — cred — aeroplanele... Dar nicicând nu se gândea să se tupileze în vre un fel... Ba, parcă fluera încet a „ce-am avut și ce-am pierdut...” În jurul lui era pustiu: toată lumea *se prezenta* inamicului, stând ascunsă... Ostașul vru să înceapă un alt crâmpel de fluerătură, — când dintr-o tranșee din margine, ofițerul de adinioarea scoase capul și, cu ochi umflați de furie, plesni pe soldat cu o injurătură șuerată:

— „...Paștele... Jos, păcătosule! La pământ, ticălosule... — că ne descoperi... Jos! jos!”

Soldatul se opri, dar nu pricepu deodată. Dădu să suradă spre ofițer, dar acesta, scos din fire de nepăsarea soldatului, trase din toc, revolverul și îndreptându-l spre soldat, răcni aspru:

— „Jos idiotule, că te curăț!”

Soldatul, fără grabă, și tot surzând, se lăsă ușor îngenunchi, ca pentru a se ruga, — și așteaptă așa:

Ofițerul, tot cu revolverul întins, porunci din nou:

— „Nu așa!... Jos, la pământ, — lua-te-ar dracu de tâmpit!...”

Soldatul înfrânt mai mult de învinuirea că ar fi „tâmpit”, decât de revolverul ofițerului, se întinse. cât era de mare, în praful gros al drumului, de parcă ar fi îmbrățișat pământul, așa, dintr'o nebușie oareșcare...

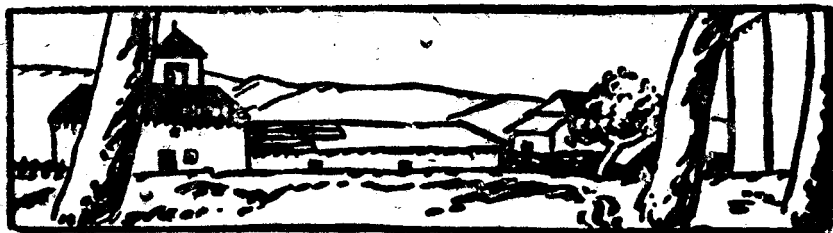
Trecu, pe urmă, zăporul... Ne ridicarăm cu toți dela pământ, ne șterserăm vesmintele prăfuite, — și mulțămirăm Domnului cel sfânt și mare că ne crușase încăodată viața...

Ofițerului cu pricina îi trecu greu tulburarea. In seara acelei zile izbucni din nou:

— „Datoria noastră cea mai de seamă; — forma sub care ne arătăm mai bine iubirea de Țara și neamul nostru, — este să nu ne arătăm descoperiți dușmanului... Cel ce nu face așa, e un trădător, da — un trădător, care ar trebui pus la stâlp și,.....

Dar noaptea venea fermecatoare, cu stele de aur și, cu cântece de greeri de câmp, — și noi ne gândeam ce bine o să fie când vom ajunge să-i scoatem din robie pe cel dragi...

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Roma și Moscova

N'au trecut mulți ani decând Roma începuse să nu însemne nimic în istoria contemporană. Știam că acolo trăește Papa și că în Roma sunt multe lucruri de văzut pentru un turist sau om de știință, care se interesează de antichități. Roma degenerase politicește, istoria vie se pregătea s'o șteargă de pe suprafața atenției universale. Literatura italiană din ultimele două trei decenii înfățișa o viață în apunere, o stingere, o decadență, un început de moarte. O știință italiană, cu mari rezultate, cu investigații adânci în necunoscut nu așteptăm de mult. Leopardi în poezie, D'Annunzio în proză, Lombroso în biologie, Sebastian Faure în sociologie îți dădeau gustul amar al unui lucru ce putrezește.

În schimb — Moscova! Aprinzându-se atât de spontan de focul revoluționar, ea păru că aprinde toate orașele pământului, toate imensitățile populate ale planetei. În flăcările ei revoluționare întrezărim, unii cu spaimă, alții cu delirantă fericire, cum arde, se mistuie și dispăre viața cu civilizația și cultura de până acum — pe care Karl Marx o judecase, o blestemase cu expresii savante și pe care spiritul socialist al câtorva generații o condamnase la moarte. Călăii vieții istorice au vrut să fie bolșevicii. Moscova răspândia, de sus, dela Nord, lum'na sinistră și spaima incendiilor fără scăpare.

Trebuie să înțelegem și trebuie să ne fi speriat puțin de grozăvia ce ni se pregătea ca să ne dăm seama ce a făcut Roma, dela 1922, pentru omenirea întregă. Barbarii, a căror năvală în lumea romană deschideau eul mediu, reușiseră să rostogolească țaria de atâtea secole a Romei antice. Barbaria Moscovei, din potrivă, a zmulș Roma din neînsemnătatea în care vegeta și a pus-o din nou în fruntea istoriei din zilele noastre. A scos-o, ca să fie ucisă de ea. Fără exagerări, — Roma a stins spiritul incendiar al Moscovei. Fără exagerări, — ea a scăpat spiritul *istoric* al omenirii întregi. Există încă mulți sociologi și visători cari se orientază după Moscova, — dar fața omenirii e îndreptată spre Roma și își luminează drumurile viitorului cu lumina ce o dă ea.

S'a întâmplat următorul lucru: în starea hiotică ce a urmat războiului mondial, două doctrine au devenit dominante în refacerea psihosocială a lumii: doctrina revoluției sociale a Moscovei și doctrina fascismului naționalist — a Romei. Prima — o doctrină de negare, a doua — doctrina de afirmare constructivistă. Nu e de mirat, — în omenire, ca și în organism numai factorii pozitivi biruesc.

Moscova a vrut să înlocuiască istoria cu sociologia; dar istoria e întru câțva teologie fiindcă prin ea se dezvăluie scopul final al umanității — intrarea în împărăția lui Dumnezeu. Roma — adică Roma acestor patru ani — a opus teze contrare și definitive. Sociologismul nu e istorie și nu o poate înlocui pentru că nimic nu poate scoate pe Dumnezeu din sufletul umanității. Concepția sociologică — în cazul Moscovei, concepția socialistă — a vieții și senzația exclusiv socială răpesc omului puțința să prindă tainele dumnezești ale desfășurărilor istorice. Moscova întrerupea desfășurarea istoriei, mărginind viața la suprafața ei sociologică. Moscova stabilizea numai categorii sociale, suprimând categoriile spirituale ale vieții. Moscova făcea greșala să conceapă omenirea ca o abstracție, Roma declară că viața e numai istorică și e legată de cosmosul întreg. Moscova întreprindea reconstrucția vieții, din ruinele de după război, pe baza sociologismul abstract, Roma afirmă că numai istorismul concret are valoare în evoluția omenirii. Realitatea istorică își are viața sa internă organică, și nu se poate întrerupe fără a o prăbuși în catastrofă. Și fiindcă realitatea istorică își are viața sa organică, în mâinile Moscovei ea sa prefăcut în zdrențe. Moscova a săvârșit pogromul vieții, fiindcă a conceput viața ca un complex de abstracții. Roma a arătat că istoria e suprapersonală și rolul personalității în ea e să întărească procesele ei creatoare. În realitatea istorică Moscova a văzut o împlinire mecanică a scartei omului și a colectivităților fără suflet: omul e atom și colectivitatea — o masă de atomi. Roma a dovedit că în istorie se înfăptuesc sorțile națiunilor, a omenirii, a lumii, toate fiind realități, generalități concrete. Concepția Moscovei despre umanitatea abstractă nu admite jertfa, fiindcă atomul și masa n'au sensibilitate; Roma răspunde că istoria unei omeniri și a unei națiuni e procesul de autojertfire pentru realitățile ideale, revelate de Dumnezeu.

Roma vorbește de senzul vieții. Moscova propovăduște bunătățile ei materiale. Căutarea sensului istoric al vieții în limitele problemei naționale deschide puțința de a cunoaște tainele vieții cosmice în general și a celei sociale în special. De aici — Roma lansează concepția optimistă că fie care națiune are o misiune de împlinit în univers — o misiune în legătură cu acest univers, și scopul social astfel se ridică la înălțimea unui scop de bine etern și în concordanță cu voia lui Dumnezeu. Moscova vede numai un crâmpciu al naturii. Concepând lumea ca o abstracție, cugetarea ei săracă ajunge la o simplă raționalizare a societății. Scopul societății e acela pe care-l fixează ea din considerațiile filozofiei utilitarismului materialist.

După cum în cosmosul real există ierarhie, tot astfel în omenire Roma stabilește ordinea ierarhică. Moscova admite numai egalitatea

mul nivelator. Roma reprezintă principiul apolinic care este principiul aristocrației. Roma apolinică stabilește deosebiri și distanțe, forme și limite. Roma descătușează personalitatea din lanțurile egalitarismului, fiindcă personalitatea e un principiu calitativ, neadmițând amestecurile haotice; aristocratismul apolinic e lumină în lume și e lumină care veșnic și în toate condițiile stăpânește întunericul. Și numai în lumina apolinică se desfășoară într-o captivantă eflorescență energia spirituală a personalităților. Numai sub semnul lui Apolon se pot concepe slujirile eroice. Roma devine din nou — din prisosul apolinismului său solar — patria spirituală a omului-zeu.

Moscova reprezintă principiul lui Dionisos. Dionisism înseamnă, în viața istorică, revoluție. Filozoficește el e dezlănțuirea haosului din om. E o biruință a elementelor, neîngrădite de nimic. Dionisism în politică devine democrație și democrația se transformă în orgie. Moscova e orgia politică, amestecând chipul luminos al omului cu răzbufnelile lui haotice. Democrația dionisiacă înfundă spiritul omului în biologismul instinctelor — unde nu este nici ierarhie, nici limpiditate cerească. Numai în revoluție triumfă Dionisos. Stăpânirea lui e stăpânirea revoluției permanente. Domnia revoluției dionisiace anihilează lumina spiritului și valorile lui ce înfloresc în ea. Dionisismul revoluționar șterge deosebirile între om și om, nimiceste distanțele calitative, suprimă ierarhia, și ridică la suprafață sinteza neagră a omului: plebeul. În revoluție conduc plebeii, în revoluție se afirmă cantitățile. Moscova a întronat domnia plebeilor și a mitocanilor.

Roma apolinică realizează libertatea. Și subiect al libertății e omul. Omul devine liber de haosul din el. Altă libertate nu se concepe pentru om. Moscova dionisiacă eliberează haosul din om: haosul din om e subiectul libertății pe care o reprezintă ea. Când haosul, încătușat în om și într-un popor, izbucnește, se sparge disciplina și autoilimitările. Când haosul devine stăpân, omul și poporul devine rob. De acela Moscova e stăpâna robilor. Când domnește revoluția dionisiacă — Moscova, — nu se nasc și nu se dezvoltă personalitățile mari. Toți devin robi — poporul rus e astăzi un popor de robi, stăpânii lui reali și concreți sunt mitocanii internaționali, plebeii subsolurilor, copiii bucătăreselor, fără tați și fără paternitate tradițională.

Idealul umanitarist al Romei apolinice e personalitatea debordând de calitate, care se simte domn, stăpân pe soarta lui, cel a cărui supremă manifestare de libertate e supunerea benevolă principiului unitar și aristocratic al statului. Idealul Moscovei — e omul numărotat, e omul îndobitocit, e animalul rob.

Pentru viața concretă a popoarelor Roma propune realități ale căror începuturi și sfârșituri se ating cu Dumnezeu: Statul, Biserica, Armonia socială. Statul este o realitate care nu se judecă și nu se explică. Se acceptă total. Bazele statului sunt de proveniență mistică. Începutul puterii e de la Dumnezeu. Să negi statul — înseamnă să negi pe Dumnezeu. Fliința statului e o categorie supra individuală. Nu reese din interesele cetățenilor. Se impune de la sine fiindcă realitatea lui e ontologică, o realitate pe care nominaliștii empirici nu o

pot explica. Nici teoria lui Rousseau, teoria tratatului social nu poate explica statul. Evangelia nu greșește declarând puterea statului — nu accidental al categoriilor sociale din el, — ca provenind dela Dumnezeu. Să te supui statului înseamnă să te supui lui Dumnezeu și supunerea lui Dumnezeu e suprema libertate. Roma afirmă statul și împodobește cu cea mai mare demnitate voința liberă a cetățeanului de a se supune statului. Roma condiționează fericirea individului de fericirea statului. Statul, în concepția Romei — ține legătura între generații, creând continuitatea culturală, viața multilaterală și bogată a moravurilor.

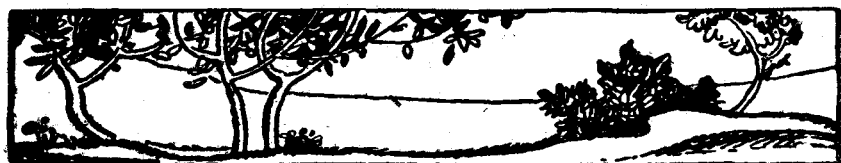
Moscova distruge realitatea statului, suprimând noțiunea lui, ne simțind necesitatea lui, substituindu-i abstracția internaționalistă. Moscova e un simplu creier în cazul cel mai bun, care se preocupă de abstracții; Roma e o inimă, e o *anima flagrans*. Moscova e o societate, e o organizație, fără legături cu trecutul, fără continuitatea evolutivă spre viitor. Moscova e patria plebei, fără legătura organică cu mediul psiho-național în care s'a născut.

Internaționalismul Moscovei e antireligios, fiindcă internaționalismul e o abstracție, nu e o generalitate concretă ca națiunea, și n'are baze divine: s'a ivit din interesele și viziunile personale ale subsoliștilor din toată lumea. Roma declară religia ca bază a statului. Moscova e prin firea problemelor sale Dionisiace antireligioasă. Statul apolinic nu vorbește de un raiu pe pământ, el nu promite bunătați imense; lasă religiei puțința de a înfăptui fericirea națiunii, o fericire care e o simțire intimă, o bucurie că stă în legătură cu Dumnezeu. Roma cere cetățenilor săi religiozitate.

Moscova a întronat ireligiozitatea obligatorie. Concret, pe piețele alături de bisericile cu Crucea seculară, plebea ridică monumentele noului său zeu: se răspândește cultul lui Iuda. În revoluție, Dionisos în mod ciudat încremenește definitiv în statura respingătoare a lui Iuda. Roma armonizează clasele. Nu pe un principiu de nivelare în producție și în repartizare. Dar impunând inegalitatea socială — cel mai incontestabil adevăr al celor cinci simțuri ale sociologului — subordonează în domeniul inegalităților interesele, energiile și obligațiile claselor — realității supreme, statului. Concepția și faptul dictaturii sunt eliminate.

Moscova, înfăptuește în numele proletariatului, împotriva tuturor claselor, deci și a proletariatului dictatura drepturilor, a minții, a inimii și stomacului plebei internaționale. După cine să ne orientăm? Dar mai întâi să ne răspundem: suntem inamorați de strălucirea divină a lui Apollo sau chinuți de întunerecul haotic și explosiv a lui Dionisos?

G. M. IVANOV

In clipa din urmă

— Schiță din vremea războiului —

Întinsă pe pat, cu ochii închiși, lelea Nastasie dormia. Lângă vatră băiatul ei, Petrică, privea, când stralul de lână cu care era acoperită, și pe care se desenau două dungi subțiri ca două bețișoare, urmele picioarelor ei, când ochii ei cufundați adânc, adânc în orbite. Făcea sforțări să-și oprească răsuflarea, ca să n'o trezească.

Din când în când își aducea aminte de școala pe care o părăsise cu două săptămâni mai înainte ca să-și străjuiască bolnava. Își repeta în gând primul vers al ultimei poezii învățate pe de-a rostul: „Rătăcesc în țări streine“, iar, în ochi îi năvălia un potop de lacrimi. Și printe lacrimi vedea în depărtare fantoma unui om înbrăcat militărește, privind cu aceeași tristeță, acelaș pat.

Ar fi strigat, dacă nu s'ar fi temut că trezește pe bolnavă. Dar, gura ei, dealtcum întredeschisă, se deschise deodată. Urmă o tușă seacă, apoi câteva pocnituri în piept. Bolnava își deschise ochii, iar Petrică se apropiă încetșor de pat.

— N'a venit încă poștarul? — îi grăi cu glasul ei stâns, ca venit din fundul mormântului.

— Nu, mamă, n'a venit, — răspunse Petrică, ștergându-și ochii cu mâneca sumanului. Era o zi de Mercuri, iar Mercuria venia posta, aducând totdeauna câte-o scrisoare din Tirol, cu multă voință bună și sănătate pentru lelea Nastasia și pentru băiat.

Acum, poștarul nu venise încă.

— Petrică, îi șopti bolnava, du-te în calea poștarului. Aș vrea să știu, ce mai face tatăl tău?

Petrică o luă razna către capul satului... La câteva clipe după plecarea lui veni lelea Catrină, mama lelei Nastasie. Se apropiă de pat și s'apucă să-și mângâie fata. Veniră și câțiva vecini, cari auziseră că lelea Nastasia se stânge.

— Să vie popa, — șopti bolnava rotindu-și privirile prin casă și mai tușindu-și o bucată din plămâni.

Popa veni încurând, îi dete grijania și îi citi slujba dela ieșirea sufletului.

— Plângeți împreună cu mine, fraților...

Când să plece, lelea Nastasia îi șopti cu glas stăns:

— Spune, domnule părinte lui Pascu, dacă va veni acasă, că am murit cu dorul lui... Spune-î, să grijească de băiat!

Lelea Catrină însoți pe popa până la poartă. Apoi, luându-și inima în dinți, îl întrebă:

— Ce zici, domnule părinte?

— Dumnezeu e bun, — îi răspunse popa, — și va scăpa pe lelea Nastasia de toate durerile..

II

În capul satului, Petrică aștepta pe poștar. Uneori, îi venia să lea o bucată de hârtie, să scrie el o scrisoare cu câteva rânduri de voie bună și sănătate și să alerge la mamă-sa, să îi-o citească. Dar alungă repede acest gând. Nu înșelase pe nimeni, nici-odată.

Însfârșit, poștarul sosi și îi dăde scrisoarea. Fără s'o deschidă, Petrică porni în fugă spre casă, gândindu-se, nu cumva și prin munții Tirolului va fi aceeaș pustietate, ca și în casa lor?

În casă găsi o mulțime de oameni, iar pe bunică-sa cu o luminiță de ceară la căpătâiul bolnavei. Încremenit de durere, își făcu loc prin mulțime și se apropiă de pat. Voia să desfacă scrisoarea, dar un om îi prinse brațul. Cu ochii deschiși, și răsufând adânc și rar, bolnava își privi băiatul și văzu scrisoarea în mâna lui.

— Tata e sănătos, mamă, — îi strigă Petrică, din toate puterile.

Iar bolnava mai scoase un oftat, cel din urmă

Scrisoarea n'a mai citit-o nimeni în ziua aceea. O uitase și Petrică în busunarul sumanului.

A doua zi, către seară, când așezară pe moartă în sicriu, lelea Catrină pomeni numele lui Pascu. Atunci, Petrică scoase scrisoarea și o întinse unui unchiaș al său. Acesta o desfăcu și o citi în fața moartei. „Epistolă scrisă din Tirol, dela al tău preaiubit soț Pascu. Și să știi prea-iubita mea Nastasia că eu sunt acum bolnav în spital. Am fost rănit greu alaltăieri. Mă doare sufletul când îmi aduc aminte că și tu ești bolnavă. Dar Dumnezeu e bun și ne va ușura pe amândoi. Prea-iubite al meu fiu Petrică, grijește de mamă-ta și scrie-mi, cum se mai află. Vă poftesc voie bună și sănătate la amândoi și la toate neamurile și vecinii. Amin“.

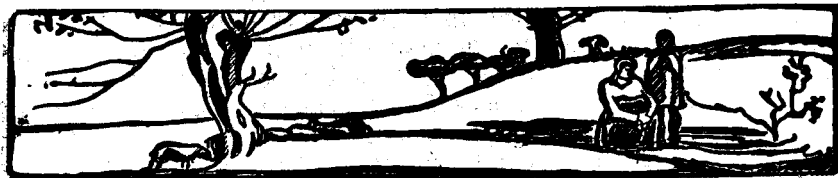
— Amin, strigă Petrică, simțind că i-se mișcă pământul sub picioare, și smulgând scrisoarea din mâna unchiașului său.

Se apropiă de moartă, privi câteva clipe trupul ei fără viață, și îi înfundă scrisoarea în sin și se dete în laturi, lăsând pe oameni s'o așeze în sicriu.

Apoi dete frâu liber potopului ce-i năvălia cu putere în ochi. Simțea, că lacrimile aceste sunt amare, mai amare ca cele de până acum.

Erau lacrimi de orfan.

SEPTIMIU POPA

Revoluția mondială?

— Greva generală din Anglia, opera Moscovei. Destăinuirile dlui Arnold Rechberg. Război polono-german. Ridicarea Asiei și a Africei. Cataclismul. —

Fiecare zi ce trece, contribuie la ridicarea vălului în care tindeau să-și ascundă conducătorii Sovietelor, politica lor. Tratatul germano-sovietic, atât de clar și de anodin în cele patru puncte care s'au făcut cunoscut lumii, ascunde în realitate, dedesubturi cu amenințări latente dar constante pentru pacea Europei. Din vremelnice indiscrețiuni și din supoziții inspirate de fapte precise, se pot însă reconstitui crâmpoșele ale planului bolșevic pentru înfăptuirea revoluției lor, universale și planetare.

Și ceea ce rezultă este înspăimântător. Să vedem o nouă dovadă.

Marele industriaș german, proprietarul aproape al întregii industrii de calium din Germania Arnold Rechberg; acelaș care lucrează de mai bine de doi ani la realizarea apropierei, ba chiar a alianței franco-germane, publică în „Neuer Wiener Journal“ destăinuri asupra politicii bolșevice, care sunt de-a dreptul senzaționale.

D. Arnold Rechberg, care este sigur de sursa informațiilor sale, arată care este rolul bolșevicilor în greva generală din Anglia; cum au dirijat, în mod ocult, oamenii dela Moscova, Tradesunionurile nebănuitoare, care își închipuiau că urmăresc numai realizarea doleanțelor muncitorimei engleze și ce trebuia să însemne pentru bolșevici izbucnirea grevei generale engleze.

Nici mai mult, nici mai puțin decât revoluția mondială!

La semnalul dat de muncitorii englezi, prin greva lor, naționaliștii germani — spune d. Arnold Rechberg — aveau să năvălească în Polonia, ceea ce deslănțuia războiul germano-polon. Bolșevicii socoteau că Franța slăbită de chestiunile ei interne și externe, nu avea să intervină; cu atât mai mult cu cât cei dela Moscova sunt siguri că propaganda comunistă din Franța, de care ei nu sunt străini, ar fi avut de rezultat demoralizarea soldatului francez și refuzul său de a porni într'un război dincolo de frontierele patriei sale. Dar totuși, bolșevicii au prevăzut și cealaltă alternativă: a intrării armatei franceze în război în ajutorul Poloniei. Pentru cazul acesta forțele germane

aveau să se retragă până dincolo de Elba, unde s'ar fi unit și întărit cu contingentele armatei roșii. În acest moment avea să înceapă ofensiva „propagandei“ bolșevice în rândurile armatei franceze, ai cărei soldați ar fi lăsat armele jos și ar fi părăsit pozițiunile de luptă.

Să nu se creadă că bolșevicii nu țineau seama de Cehoslovacia, de Italia, de Mica Antantă și de celelalte puteri, mari și mici; și ele aveau să fie atrase în războiul deslănțuit de politica Sovietelor și rezultatul ar fi fost distrugerea industriei europene, înfometarea a milioane de lucrători, falimentul politicii antibolșevice; într'un cuvânt, catastrofa europeană care ar fi avut de imediată consecință ridicarea Asiei și a Africei contra Europei; revoluția mondială... triumful universal al bolșevismului.

Neizbutirea planului, în toate consecințele sale — adaogă d. A. Rechberg — se datorește opunerii și neîncrederei pe care el a întâmpinat-o în cercurile naționaliste germane, deși aceștia au fost informați de aliații lor dela Moscova, că armata roșie nu mai se poate considera astăzi ca armată bolșevică, ceea ce s'ar fi putut constata imediat după victoriei, când ea s'ar fi declarat fățiș „națională“.

Autorul acestor destăiniri încheie cu observația că nereușita de astăzi a planului bolșevic, nu înseamnă părăsirea lui, ci numai o amânare care-și păstrează toată amenințarea pentru pacea Europei și liniștea lumii.

Nu este exclus ca informațiunile marelui industriaș german să conțină o bază de adevăr. Politica Sovietelor este diferită de aceia de care vorbesc tratatele lor: pacinică și neutrală. Realitatea trebuie să fie cu totul alta decât aceia exprimată de litera recentelor tratate publicate.

Dar, în acest caz, toată vina și întreaga răspundere cade asupra acelor care se lasă ademeniți a face jocul Moscovei Roșii: vina întreagă este a Germaniei revanșarde și antipacifice.

Nici un avertisment nu trebuie neglijat în politică; nici un simptom trecut cu vederea și dacă ar fi cu puțință ca Germania să încurajeze și să sprijine planuri ca acele despre care ne vorbește un reprezentant atât de autorizat al industriei germane, ca dl Arnold Rechberg, toate statele celelalte ale Europei ar trebui să se solidarizeze în vederea ajungerii aceluiași scop comun: menținerea pazel lumii. Dacă atitudinea solidară ce vor trebui să-și impună, vă vătămă Germania, — atât mai rău pentru ea. Ea, în primul rând, a reușit să ridice din nou bannell urâte contra corectitudinii teutone, în clipa când, pe punctul de a fi primită ca egală și prietenă în Consiliul Societății Națiunilor, Germania încheia cu Rusia o alianță care palmuește principiile cele mai sfinte ale Societății Popoarelor.

J. PALEOLOGU

Pictorul munților: Nagy István

— Glose întârziate pe marginea unei expoziții —

A venit din munții aspri, cu reflexe de oțel, cu jocul sumbru de umbre grele, — după ce petrecuse — cu scurte întreruperi — o jumătate de viață printre oamenii aceia cu sufletul încărcat de tăcere și taină. De câțiva ani trăiește aici, printre noi, în Cluj, neștiut de cât de câțiva inițiați. Intr'o bună zi, Lucian Blaga, acest colecționar de suflete rare, l-a vizitat în atelier și a scris despre el un articol (în „Cuvântul“) din care se puteau lămuri profunde corespondențe sufletești între artist și tălmăcitor.

Expoziția din sala Prefecturii a dovedit că încântarea poetului n'a fost fără temeii. Pictorul Nagy István este în adevăr o revelație. Vigoarea aproape sculpturală a desenului, cunoașterea suverană a valorilor, realizate cu mijloace de o temerară simplitate, dau pânzelor lui pecetea creațiilor de artă rară. Nimic din trecurile savant calculate, nimic din concesiunile care fac ca arta, în periferiile ei, să se îmbițe cu abilitățile de meșteșug. Concepție de o severă onestitate — ascetică, am putea spune — care elimină, ostentativ, par'că, toate inutilitățile decorative ce ar putea umbri impresia de covârșitoare intensitate a vieții interioare.

Un amănunt banal de atelier, pe care-l notăm în treacăt ne desvăluie un colț, infim, de sigur, din procedurile și caracterul artei lui Nagy: artistul lucrează cu o încordare înfrigurată; cele mai bune portrete ale lui sânt executate într'o singură ședință de o oră. Această concentrare ar putea explica, până la un punct, *economia* de stil: pasionate sublienere a caracterului esențial, neglijarea amănuntului, procedeu în care unii au văzut vagi urme din Rembrandt și Van Gogh. Formidabila putere de intuiție și sintetizare, concentrate dramatic, este vizibilă mai ales în portrete. Căci portretele aceste nu sunt elaborate ci isbucnite din suflet cu puterea unei explozii. Unitatea concepției și a tehnicei apare astfel nu ca încercarea de realizare, prin studiu,

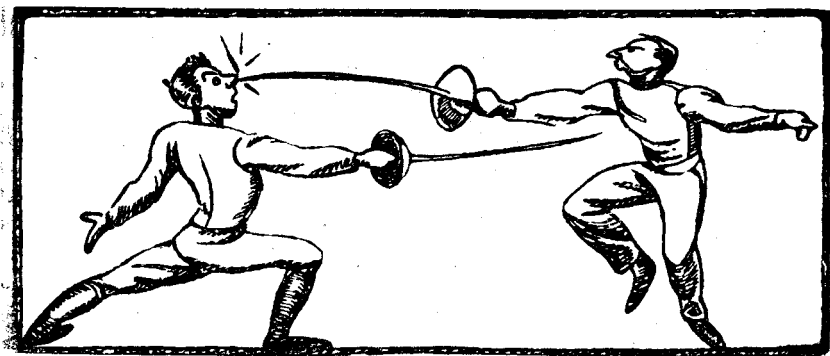
a unui principiu de estetică ci ca verdictul unui determinism implacabil.

L'am numit pictorul munților nu numai pentru că zugrăvește de preferință oameni dela munte, moși și săcui, dar pentru că în omul acesta straniu sălășluște ceea ce am putea numi genul munților: alunecarea pe nesimțite a amănuntului realist și familiar în atmosfera de vis, adâncirea fragmentului cotidian prin cine știe ce raportări dibuite în împărăția Necunoscutului, în sfârșit neliniștitoarele umbre pline de povestiri... Realismul desenului viguros și barbar este astfel estompat și adâncit prin profunda poezie tragică ce respiră din fețele aceste aspre, chinute de care artistul a știut să anine hălucinantă viziune a vieții lăuntrice.

Și aici este valoarea adâncă a acestei opere dincolo de contingențele relativiste ale unui anume domeniu artistic, cu gradații dozate savant, preocuparea artistului merge deadreptul la ce e mai profund uman: Veselia macabră din fața decrepită a nebunului cu suflet de copil — victimă inocentă a unui destin absurd și răzbunător („Bolond Sándor”) — bunicile cu zâmbetul trist și înțelept, rezumând în el toată experiența și toată zădărnicia unei vieți trudite, flăcăii voinici cu expresia eroică și întunecată — desprinși parcă din balade, — fețele acele simple curate ca însăși mistica bunătate a firii sau moșnegii evocați par'că din hăul vremilor în care legenda (amestec de creștinism fierbinte și crâmpee de amintiri păgâne) era în floare: toate aceste aspecte de viață, în bogăția lor deconcertantă, nu fac decât să slujească un singur gând: închinarea religioasă a artistului în fața tainelor vieții. Creionul, culorile sunt simple pretexte, mijloace efemere, disprețuite, aproape pentru acest preot al durerilor umane.

O însemnătate specifică pentru noi are Nagy István prin faptul că aproape jumătate din colecția lui înfățișează aspecte din viața Moșilor. Portretele aceste, zugrăvite cu o largă și înțelegătoare simpatie au valoarea unor documente neprețuite. Ele ar trebui să ajungă neapărat în muzeele noastre. Ar fi un câștig pentru noi și un semn de recunoștință pentru artistul, care a știut să ghicească sufletul nobil a acestor oameni cu fața brăzdată de dureri.

I. CHINEZU

GAZETA RIMATĂ

Semne electorale

Partidul național, colaborând
în alegeri cu partidul țărănesc
și-a ales ca semn distinctiv pe
listă un cerc închis.

*Și 'ncep alegerile... Iarăș
S'a pomenit Maniu tovarăș
Cu Lupu și cu țărniștii,
(Deși l'au părăsit tăchiștii.)
Menajul, rupt de-atâtea-ori,
Cu imputări și cu plânsori,
O căsnicie zbuciumată
Se mai cârpește încă-odată!
Iar semnu-acestei legături,
Printre ocări și pupături,
A fost ales, ca să se știe:
E un inel de cununie...*

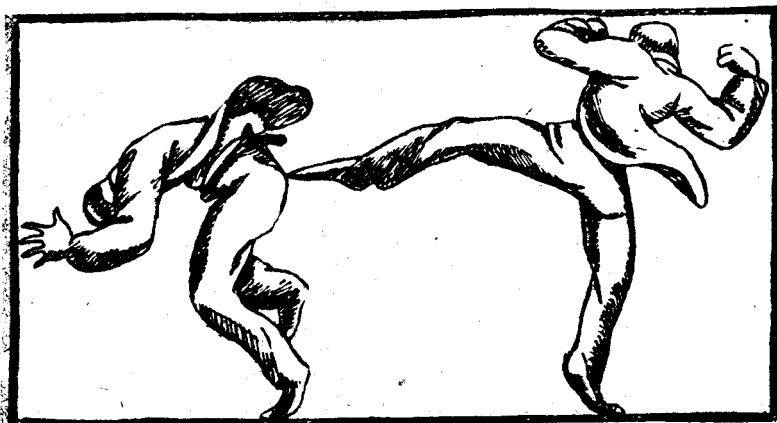
*În mine simt un cald îndemn
Să caut tâlcul ăstui semn:
Și-mi trec, ușor, pe dinainte
Și, rând pe rând îmi vin în minte,*

*Din al trecutului cavou,
Stârnind un amuzant ecou,
Atâtea pertractări defuncte
Pe paragrafe și pe puncte...
Deci, semnu-i foarte nimerit,
N'are 'nceput n'are sfârșit,
O circulară suferință,
Simbolul: o conferință!*

*Dar tot nu-i încă de ajuns,
Căci tâlcul, dacă l'am pătruns,
Și dacă nu cad în eresuri,
Mai are și-alte înțelesuri.
Un cerc închis, de fi-e pe plac,
S'aseamănă și c'un colac,
Un rest modest de milogeală
Dintr'o colindă- electorală.
Și 'n fine, dacă nu greșesc,
Cu grija îmi închipuiesc,
Că semnul (fără nicio hălă)
E capul lui Maniu: o nulă!*

PANTELIMON URNĂ
— agent electoral
în secția Gherlei —

INSEMNAȚI

Alegerile. — Compania electorală a scos în evidență, cu frământarea ei de fiecare zi, a scos la iveală mai bine decât orice altă împrejurare, scopurile urmărite de fiecare partid politic, și mijloacele pe cari acestea le întrebuițează în luptă. E o desfășurare de idei și apucături, de-alungul căreia defilează, ca pe pânza unui cinematograf, cele mai ascunse gânduri și cele mai tănuite îmbolduri sufletești.

Presimțirea înfrângerii de mâine hotărăște alegerea armelor de astăzi.

Partidul țărănesc, și cu deosebire partidul național, își joacă acum ultima lor carte. Triumful partidului poporului în alegeri însemnează, evident, lichidarea mai mult sau mai puțin grabnică a celor două tabere, întovărășite acum numai din pricina primejdiei prin care trec, deopotrivă. Și cu cât această izbândă e mai sigură, cu atât crește mai tare

enervarea îngrijoraților aliați. În măsura în care se strâng tot mai multe dovezile, că țara întreagă, dornică de liniște și de rânduială, privește cu simpatie și așteaptă cu încredere guvernului prezidat de generalul Averescu, în aceeaș măsură sporesc actele de nebunie și de provocare din partea opoziției.

Violența, în vorbă și în gesturi, a rămas unica armă de combatere a acesteia. În nicio adunare publică, în nicio convorbire între patru ochi, în nici un articol de gazetă, nu veți găsi o cercetare, — fie ea și pătimășe, — a programului de activitate cu care pășește înainte guvernul actual. Nici un cuvânt, — fie el și drept, — despre ceceace acest guvern vrea să facă. Nimic despre actele sale de gospodărie despre proiectele sale pentru ziua de mâine, nimic despre greșelile sale de conducere, dacă sunt.

Nimic din toate acestea. Campania

electorală se reduse, pentru acești veșnici nemulțumiți răsturnători de ministere, la o răscolire, fără soluții de îndreptare, a lipsurilor abătute asupra țării, și la o năvală asurzitoare de minciuni răsuflăte pe cari iată, alegătorul român le aude acum pentru a treia oară în decurs de șase ani.

Profioniștii urnelor scutesc iarăș pe contribuabili de plata impozitelor; iarăș se impart cu generozitate munți și pășuni pe seama tuturor; iarăș a împușcat dl general Averescu, cu propria sa mână, nu știu câte zeci de mii de țărani; iarăși ărg calomniile, împletindu-se cu făgăduielile, și iarăș sunt pline cărciumile satelor cu împărțitori darnici de minciuni și de rachiu.

Nu e nici o mirare, dacă poporul nostru, — mai înțelept de cum îl socotesc unii refuză să mai creadă în basme și privește cu nepăsare svârcolirea răgușită a ațățătorilor. Bunul simț țărănesc n'a întârziat să priceapă, că pentru îndeplinirea oricărei fapte bune se cere cumpăt ordine și muncă. Opoziția națională-țărănistă n'a oferit până acum țării decât zăpăceală, desbinare și violență. E tot ceace poate da și în campania electorală.

Setea de puterea tare. — Nu e plăcut să fii democrat declarat și democrat doctrinar (presupunând că democrația se pretează unei definiții doctrinare). Vezi în perioade scurte de timp cum popoarele, care în urma războiului și din pricina lui se aruncaseră în brațele demagogismului de stânga, acolo unde limitele ordinii se pierd în fluxul revoluționar, își nasc din sânul lor și acceptă cu aclamațiuni pe înfăptuitorii dictaturilor personale. Dictatura unui singur om e dictatura puterii tari. Aceiași democrați, cari știu să vorbească numai de

popor și de drepturile lui, ca după aceia să-l jefuiască și de ultima lui cămașă, nu sunt de loc fericiți să vadă că și Polonia republicană și profund democratică își salută dictatorul, astăzi, în persoana mareșalului Pilsudsky. Când s'a aruncat expresia glumeață „Cascada tronurilor“ — fără că acei cari au vorbit de ea să fi dovedit posibilitatea rostogolirii generale a tronurilor în Europa și necesitatea acestei cascade, s'a crezut că popoarele pot exista într'o ordine slăbită și pot evolua spre scopurile lor naționale și civilizatoare din grația singurului fapt de a se fi declarat „democratice“. Am văzut ce a făcut din Franța democrația radicală și socialistă : o măsea cariată, nu o Franța care conducea popoare întregi. Am văzut ce făcuse democrația și în Italia până la Mussolini. Dar un popor nu se poate înșela până la infinit — el singur se vrea condus de oameni tari. Și fiindcă veni vorba de slăbirea tronurilor sau de cascada lor, e bine să privim împrejur și să vedem că dictaturile personale — ale generalilor și mareșalilor, duc spre reîntronări, acolo unde au fost detronări sau spre întărirea a tronurilor acolo unde au slăbit.

În Germania — e Hindenburg; în Italia — Mussolini; în Spania — Primo de Rivera, în Grecia — Pangalos, în Bulgaria — Liga Militară, în Iugoslavia — Oameni dedicați regelui Alexandru, în Turcia — Kemal Pașa etc. etc La noi — generalul Averescu, în Polonia — Mareșalul Pilsudsky.

Cum istoria nu vrea să țină seamă de dorurile democrației semito-române!

Alba Iulia cea adevărată. — Știri proaspete, sosită din campania electorală, ne anunță complectă destrămarea a așa zisului partid național în județul Alba. Dezastrul întrece limita oricărei închipuiri. Tocmai acolo, unde

dl Iuliu Maniu se socotea inexpugnabil, dureroasa sa izolare a luat proporțiile unei tragedii șecspiriane. Intreaga organizație a vechiului partid național s'a înscris, fără cuvenitele pertractări, în partidul poporului. Toată preoțimea și toți învățătorii s'au declarat de partea guvernului. Ca un zig-zag de lumină, circulă pretutindeni noua lozincă a ieșirii din pasivitate, și numele dlui Octavian Goga flutură, învingător, pe buzele tuturor.

În vechiul său automobil „Mercedes“, duioasă amintire de pe vremea Consiliului dirigent, dl Iuliu Maniu cutreeră satele pustiu, în tovărășia unui singur prieten devotat, întâmpinând în tot locul numai neîncredere, răceală și ostilitate. Zadarnic își desfășură, pela ușile cărciumilor, expozeurile sale savante din care țărâni-mea nu pricepe nimic; zadarnic surâde, ademenitor, la fiecare cotitură de drum; zadarnic își aduce aminte de trecut; — trecutul nu se mai întoarce. Arareori s'a văzut un sfârșit mai trist, prăvălit peste soarta politică a unui bărbat politic atât de curențitor.

E sfârșitul inevitabil al tuturor profețiilor mincinoși!

D. Iuliu Maniu a mai cunoscut odată emoțiile lipsei de popularitate. Dar n'a fost atunci, decât un prevestitor preludiu, pe care fostul avocat dela Blaj nu la priceput. Neplăcerea i s'a întâmplat pe vremea trecutei guvernări a partidului poporului cu prilejul alegerilor generale din 1920. Amintirea, cam compromisă, a Consiliului dirigent era încă vie în mintea tuturor. Mai mirosea încă în aer a spirit și obrazul cătorva importanți șefi de resort era roș de soadă caustică. D. Iuliu Maniu, căutând pentru persoana sa o circumscripție simbolică, își fixase candidatura la Alba-Iulia. Guvernul Averescu, din

condescendență pentru calitatea sa (azi înjumătățită) de șef de partid, nu-i pusese contra-candidat. S'a găsit însă un simplu meseriaș român, unul Crețu, cismar după îndeletnicirea mâinilor, care nu s'a lăsat convins de aceeaș logică indulgentă, și a luat lupta cu d. Iuliu Maniu. Infrângerea era să fi atât de zdrobitoare pe seama ex-președintelui Consiliului dirigent, încât a fost nevoie, pentru mântuirea situației, de ajutorul în extremis al voturilor guvernamentale. D. Iuliu Maniu a fost scos, deci cu forcepsul, deputat de Alba-Iulia, cu o majoritate de 14 voturi, fără să fi avut alt adversar, decât pe cismarul Crețu..

Astăzi, se înțelege, caracterul luptei e cu totul altul. D. Iuliu Maniu numai are de luptat cu odioasa reputație a nefericitei guvernări provinciale dela Sibiu cu ale ei permise și cu ale ei comisari de alimentație. Înțelesul izolării sale de astăzi are un tâlc mult mai adânc. Vreme de apaoape opt ani. d. Iuliu Maniu a încercat să treacă drept pensionar titular al cetății istorice dela Alba Iulia. De câteori era vorba de o o problemă internă, se ivera la tribuna Camerei cu punctele dela Alba Iulia.

De câteori se amintea despre unire, se infățișa în autor al adunării dela Alba Iulia. De câteori se supăra pe țară, ne amenința cu revizuirea pactului dela Alba Iulia. Alba Iulia devenise astfel, cu umbra lui Mihai Viteazul cu tot, un soi de domeniu privat al dlui Iuliu Maniu, pe teritoriul căruia orice oaspețera un intrus. Așa se explică pentruce, în ziua când M. S. Regele și-a îngăduit să se ducă să se încoroneze la Alba Iulia fără să țină seamă de boicotul partidului național d. Iuliu Maniu: avea aerul unui latifundiar, căruia i-a intrat cineva pe moșie, fără să-i ceară voie.

Alba Iulia n'a reușit să rabde multă vreme un asemenea uzurpator nedibaci

Alba Iulia se emancipează, arătându-se de acord cu toată tradiția ei. Alba Iulia, simbol sacru al unității naționale, nu putea să ajungă, nici pe mâinile dlui Iuliu Maniu, obiect de supra licitație regionalistă, nici pe mâinile cismarului Crețu, obiect de glumă de prost gust.

Vechea reședință a eroului dela Șelimbăr s'a regăsit pe ea însăși, și între zidurile ei de piatră a ieșit biruitoare ideea românismului integral. D. Iuliu Maniu a încercat să compromită această idee. D. Octavian Goga a făcut-o să triumfe.

Treanca fleanca, mere acre. —

Oficiosul lui Honigman „Lupta“ vorbește de entuziasmul general al populației din Ardeal, aflând vestea evanghelică: acordul între țărâniști și naționaliști s'a stabilit pe deplin aici „Știrea *perfectuării* acordului — așa scrie *Lupta* — s'a răspândit ca un strigăt de triumf. Fețele tuturor erau înveselite. Un entuziasm de nedescris a aprins mulțimea etc, etc.“ Honigman uită să scrie că au sunat și clopoțele, că în biserici s'au oficiat tedeumuri, că preoții au citit cântarea preaiubitului de Dumnezeu Simeon: *acum slobozește pe robul tău stăpâne*: probabil fiindcă ochii întregului Ardeal cu „un entuziasm general“ au văzut sfârșitul pertractărilor așteptat de o țară întreagă ani de suferință și neîncredere.

Să zicem că fețele tuturor erau înveselite. Că mulțimea a fost cuprinsă de un entuziasm așa cum îl descrie *Lupta*“. Că *perfectuarea* acordului s'a răspândit cu sau ca un strigăt de triumf (La drept vorbind, și noi trăim în Ardeal, dar așa ceva n'am văzut, oricâtă plăcere am fi avut.) Să zicem că fața dlui Lupu n'a devenit vânăță, decând a pierdut — un de bună voie, firește — perspectiva guvernării și că o soartă vifregă l'a condamnat cine

știe la câți ani de acum încolo de pertractări cu acelaș domn Maniu și cu acelaș domn Vaida. Să zicem că fața fixă a domnului Maniu s'a înviorat tresărind de o sforțare de voință. Și că acordul — între d. Lupu și d. Maniu, s'a *perfectuat* într'adevăr.

Câte parale fac și acordul, și perfectuarea, și entuziasmul, și cântarea lui Simeon și înviorarea d-lui Maniu și dezvinețirea dlui Lupu și toate câte le scrie — în cel mai mare delir gazetăresc — oficiosul democrației semitoromâne. Lumea de aici s'a obișnuit de mult să vadă clar și să înțeleagă că ceia ce presa naționalistă și țărânistă numește un acord e în realitate un prilej pentru interminabile pertractări, că acordul și-a pierdut obiectivul, că țara, care nu este nici cu țărâniștii nici cu naționaliștii, nu va suporta guvernarea unor partide politice, cu doctrine vagi și diametral opuse, cu oameni cari nu știu altceva decât că vor să guverneze pentru plăcerea de a governa.

D. r. fiindcă Honigmann are ziar și o imaginație aprinsă, cântă mereu pe aceeași voce refrenul gușăților: Treanca fleanca, mere acre.

Pregătiții și nepregătiții. — Sunt cuvinte misterioase, extrase din limbajul insignifiant și brodate pe drapelul politic ca niște crezuri și orientări. Ele scutesc o cantitate de muncă intelectuală, încercată fără succes și asigură celui care le arborează superstiția unei judecați și a unei profunzimi

Când este să apară o revistă sau când se naște un cățel, care trebuie botezat în sinul familiei, nimic nu reprezintă o sforțare mai sterilă ca descoperirea numelui potrivit. Redactorii după ce au reflectat o lună de zile numesc foaia lor „Revista literară“ iar nașii cănelui după ce au cutreerat istoria engleză, după o monosilabă nouă,

seremnează să-i zică noului născut Ursulache.

La omenirea unui ministru, să zicem, de finanțe nou, miniștrii de finanțe vechi îl urmăresc nerăbdători. Ei vor să vadă dacă succesorul întrebuițează la rândul său foarfeca de tăiat inspirației din legiferările streine și pensula de lipit în ordine, dedesubtul unui titlu manuscris fragmentele de hârtie. Dacă încă noul ministru nu s'a mănjit pe mâni cu gumă arabică și dacă tot nu a comandat cele 72 perechi de foarfeci reglementare pentru cugetarea financiară, predecesorii sunt enervați, de teama de-a nu avea de a face cu vre-un original. Te pomenești că renunță la arsenalul competiției îndătinat și caută altceva mirărice.

Răbdarea celor ce si-au făcut marile dovezi că lipeau textele cu o dibăcie admirabilă de expeditori de scrisori, merge până într'o zi. Un considerent dintr'un articol de gazetă, dă a două zi sentința: ministrul este „nepregătit”: a venit fără pensulă și lipici! Vedeți, sentința e blândă. Nu spune că ministrul este prost: un fior al întregii persoane dela gazetă o previne că i se poate întoarce calificativul cu succes. Nu spune că e lipsit de idei: a nu se vorbi de funie în casa spânzuratului. Se firește și eliminază de mai nainte toate pericolele unei argumentări precise.

Sentința spune atât: nepregătit, căci noțiunea e haotică și vagă, ca un

dășag în care poți băga tot ce vrei, chiar fotografia tatălui care te-a pregătit într'o seară de expansiune duioasă.

Adevăruri. — Un creator de adevăruri eterne, pare să fie d. I. Miha-lache, șeful partidului țărănist, care cu un spirit de invențiune și noutate remarcabil, formulează câte odată și tipărește maxime politice lapidare, în genul următor: — „De multe ori am spus că lupta politică seamănă cu războiul”. (Vezi ziarul *România*).

Adevărul nu strică să fie cât mai des repetat.

Probleme planetare. — *România* își întreține cititorii cu temperatura planetei Marte. Nu se putea, în ajunul alegerilor, un schimb de idei de mai bună actualitate cu imensă majoritate a cetățenilor, care după cum se știe, o urmează. Ziarul dlui Maniu suferă de timorarea pertractantă, specială patronului. În momentul când era sigur că formează guvernul, flăcăul Gyulă s'a închis la București într'o cameră de hotel. Acum când partidul dsale e gata să obție unanimițiți în Parlament foaia vorbește de temperaturi și culori.

După opinia *României* pământul nostru, privit din planeta, în care are de gând să se mute partidul național pentru o mai sigură guvernare, este albastru.

Strugurii care cresc într'o asemenea zonă trebuie să fi rămași însă verzi.

